

# UFUK ÜNİVERSİTESİ HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURUL YÖNERGESİ

## BİRİNCİ BÖLÜM

### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

#### Amaç

**MADDE 1-** (1) Bu yönergenin amacı; Ufuk Üniversitesi bünyesinde eğitim ve araştırma amaçlı hayvan kullanımını gerektiren bilimsel araştırma faaliyetlerinin yöntemleri ve materyallerin ilgili etik standartlarını belirleyerek hayvan kullanımına dair verilen bilimsel örnekleri incelemek, hayvan kullanımı için izin verilen bilimsel çalışmaları ve işlemleri denetleyerek kayıt altına alınmasını sağlamak, etik ilkeler doğrultusunda görüş bildirmek ve araştırma önerilerini bu açıdan incelemek üzere oluşturulacak Ufuk Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurul'unun (UÜHADYEK) kuruluşu, görevleri, çalışma yöntemi ve yetkilerine ilişkin esasları belirlemek ve 01.07.2004 tarih ve 25509 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış olan 5199 sayılı "Hayvanları Koruma Kanunu" ve 15.02. 2014 tarih ve 28914 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik" in gereklerini yerine getirmek üzere uyulacak ilke ve sorumluluklarının belirlenmesidir.

#### Kapsam

**MADDE 2 –** (1) Bu yönerge Ufuk Üniversitesi bünyesinde bilimsel çalışmalarda deney amacıyla hayvan kullanımı için alınması gereken izinleri, Ufuk Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu'nun kuruluşu, yetkisi, görevi ve çalışma esaslarının belirlenmesini kapsar.

#### Dayanak

**MADDE 3 –** (1) Bu yönerge, 01.07.2004 tarih ve 25509 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5199 nolu " Hayvanları Koruma Kanunu ", 15.02.2014 tarih ve 28914 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan " Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik", 13.12.2011 tarih ve 28141 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar için Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik "'hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

#### Tanımlar

**MADDE 4 –**(1) Bu yönergede geçen ,

- a) Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığı'nı,
- b) Başkan: Ufuk Üniversitesi HADYEK Başkanını,
- c) Başkan Vekili: Ufuk Üniversitesi HADYEK Başkan Vekilini,
- ç) CITES Sözleşmesi: 20.06.1996 tarih ve 22672 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmeyi,
- d) Çalışma izni: Deney hayvanı kullanıcı, üretici ve tedarikçi kuruluşlara Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından verilen belgeyi,
- e) Çiftlik Hayvanı: Ürünüden ve hizmetinden yararlanılmak üzere yetiştirilen koyun, keçi, at ve sığır gibi hayvanları,
- f) Deney: Bilimsel amaçlarla hayvanlar üzerinde gerçekleştirilecek her türlü prosedür veya prosedürleri,
- g) Deney Hayvanı: Prosedürlerde kullanılan, serbest yaşayan veya çoğalan larva biçimleri, kafadanbacaklılar ve normal fetal gelişimlerinin son üçte birlik döneminden itibaren memeliler dahil, insan olmayan herhangi bir omurgalı canlıyı,
- ğ) Deney Hayvanı Ünitesi: Ufuk Üniversitesi Mikronöroşirurji ve Deneysel Araştırma ve Uygulama Laboratuvarı'nı,
- h) Deney Ünitesi: Bilimsel çalışmalarda hayvanlar üzerinde her türlü prosedür veya prosedürlerin gerçekleştirildiği Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından çalışma izni bulunan birimleri,
- ı) Etik: Araştırmalarda kullanılacak hayvanlarla ilgili olarak insan ve hayvan yaşamını ilgilendiren bilimlerde yapılabilecek hareketlerin sınırları, hayvana yönelik yapılacak tutum ve davranışa yol gösterici evrensel kuralları

- i) Genel Müdürlük: Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünü,
- j) HADMEK: Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nu,
- k) HADYEK: Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu'nu,
- l) Hayvan Refah Birimi: Üretici, tedarikçi, kullanıcı ve araştırmaya yetkili kuruluşlarda kurulması zorunlu olan hayvanların refahı ve bakımından sorumlu, veteriner hekim, veteriner sağlık teknikerleri veya teknisyeni unvanına sahip en az bir kişiden, kullanıcı kuruluşlarda ise bu unvanlardan birine sahip bir kişiye ilaveten biri yerel etik kurul üyesi olmak üzere en fazla üç kişiden oluşan birimi,
- m) İn Vivo Deney: Canlı ortamda yapılan deneyi,
- n) İnsancıl Öldürme Metodu: Hayvanın kendi türüne has, en az fiziksel ve duyuşal ağrı, eziyet ve sıkıntıya maruz kalacağı şekilde yaşamının sonlandırılmasını,
- o) İyi Laboratuvar Uygulamaları: Klinik çalışmalar dışındaki sağlık ve çevre güvenliğı çalışmalarının planlanması, yapılması, izlenmesi, kaydedilmesi, arşivlenmesiyle rapor edilmesi şartları ve yönetim usulleri ile ilgili kalite sistemini,
- ö) Kullanıcı: Hayvanları prosedürlerde kullanmaya yetkili olan kişiyi,
- p) Kuruluş: Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan çalışma izni bulunan, müştemilatı ile birlikte açık, kapalı, yarı açık, her türlü sabit ya da taşınabilir tesis, laboratuvar binası veya binalar grubunu,
- r) Proje: Tanımlanmış bilimsel bir amacı olan ve bir veya birden fazla prosedürü kapsayan iş programı,
- s) Prosedür: Hayvanların; doğurtulması, kuluçkadan çıkarılması ya da genetiğı değıştirilmiş hayvan soyunun devam ettirilmesi süreçleri dahil, iyi veteriner hekimlik uygulamalarına uygun olarak bir iğnenin batırılmasının yarattığına eşit veya daha fazla acı, eziyet, ızdırap veya kalıcı hasara sebep olabilecek şekilde, bilinen veya bilinmeyen sonuçları olan deneysel, diğeri bilimsel veya eğitici amaçlarla kullanılmasını,
- ş) Rektör: Ufuk Üniversitesi Rektörünü,
- t) Sekreteryaya: Ufuk Üniversitesi HADYEK'in gerekli koordinasyonunu sağlayan yazışmaları ve kayıtları yapan kişi veya kişileri,
- u) Tür: Ortak özellik taşıyan ve kendi aralarında üreyebilen akraba canlıları içeren biyolojik grubu,
- ü) UÜHADYEK: Ufuk Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu'nu,
- v) Yaban Hayvanı: Doğada serbest yaşayan evcilleştirilmemiş ve kültüre alınmamış omurgalı ve omurgasız hayvanları ifade eder.
- y) 3R İlkesi: Mümkün olan her durumda, canlı hayvan yerine bilimsel açıdan geçerli başka alternatif bir yöntem ya da deneme stratejisinin uygulanması, proje hedeflerinden ödün vermeden kullanılacak hayvan sayısının olabildiğince azaltılması, hayvanlara acı, eziyet, ızdırap çektirecek ve kalıcı hasar yapacak prosedürlerin iyileştirilerek hayvan refahının artırılmasını ve laboratuvar hayvanlarına karşı sorumluluklarının bilinmesini ve ona göre davranılmasını, yeni yöntemlerin ve teknolojilerin geliştirilmesi ile kişisel sorumluluğunun artırılmasını ifade eder. (Bu ilkeler; Replacement: Yerine koyma, Reduction: Azaltma, Refinement: Arındırma olarak tanımlanmıştır.)

## İKİNCİ BÖLÜM

### **Deney Hayvanlarının Kullanılma Amaçları, Etik Kurul Üyeleri, Atanma ve Görev Süresi, Çalışma Yöntemi, Görevleri, Çalışma İlkeleri**

#### **Deney hayvanlarının kullanılma amaçları**

**MADDE 5-** (1) Deney hayvanlarının kullanılma amaçları şunlardır;

- a) Temel araştırmalar,
- b) Aşağıdaki amaçlardan herhangi birini taşıyan translayonel veya uygulamalı araştırmalar;
  - 1) İnsan, hayvan veya bitkilerdeki sağlık bozuklukları ve diğeri anormalliklerin önlenmesi, tanı, tedavisi veya bunlardan kaçınma,
  - 2) İnsan, hayvan veya bitkilerdeki fizyolojik bozuklukların belirlenmesi, düzeltilmesi, incelenmesi veya modifikasyonu,
  - 3) Hayvanların refahı ve tarımsal amaçlarla yetiştirilen hayvanların üretim şartlarının iyileştirilmesi,
- c) (b) bendinde belirtilen amaçlardan herhangi biri için ilaçlar, gıda ham maddeleri, yem hammaddeleri, başka maddeler ve ürünlerin kalite, etkinlik ve güvenilirliklerinin geliştirilmesi, üretilmesi ve test edilmesi,
- ç) İnsan ve hayvan sağlığı ve refahı için doğal çevrenin korunması,
- d) Türlerin korunmasını amaçlayan bilimsel çalışmalar,

e) Mesleki becerilerin kazandırılması, sürdürülmesi veya geliştirilmesi için yüksek öğrenim veya eğitimi, f) Adli tıp soruşturmaları,

### **UÜHADYЕК'in üyeleri, atanma ve görev süreleri**

**MADDE 6 -** (1) UÜHADYЕК en az beş (5) en fazla yirmi bir (21) üyeden oluşur.

(2) UÜHADYЕК'in Ufuk Üniversitesi'nde görev yapan üyelerinin atamaları ve Üniversite dışından görevlendirilen üyelerinin onayı Rektör tarafından yapılır.

(3) UÜHADYЕК'te asgari olarak aşağıda nitelikleri belirtilen üyelerin bulunması gerekir;

a) İn vivo hayvan deneylerinde en az bir yıl tecrübeli ve doktora veya tıpta uzmanlık derecesine sahip bir üye,

b) Ufuk Üniversitesi Deney Hayvanı Ünitesinde'nde tam zamanlı olarak görev yapan, hayvan deneyleri konusunda en az bir yıl tecrübeli ve kurum içinde deney hayvanı üretilmesi, yetiştirilmesi ve bakımından sorumlu bir Veteriner Hekim,

c) Kendisi ve birinci derece yakınları, hayvanlar üzerinde deneysel çalışma yapmayan ve kuruluş ile çıkar ilişkisi olmayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir kişi.

ç) Kurum ve kuruluş ile çıkar ilişkisi olmayan sivil toplum kuruluşuna üye Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir kişi,

d) Üye olarak veteriner hekim etiği veya tıp etiği uzmanı da bulunabilir.

(4) Rektör UÜHADYЕК üyeleri arasından Ufuk Üniversitesi'nde tam zamanlı bir öğretim üyesini başkan olarak atar.

(5) Başkan dahil tüm üyelerin görev süresi dört yıldır. Atamalar veya onay ile görevlendirmelere dair değişiklikler bir ay içerisinde HADMEK 'e bildirilir. Görev süresi biten üye yeniden atanabilir veya onay ile görevlendirilebilir. Bir takvim yılı içerisinde izinsiz ve mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan üyenin üyeliği kendiliğinden düşer. Üyelik görevinin ölüm, emeklilik, ayrılma gibi herhangi bir sebepten dolayı sona ermesi halinde veya üyeliğin düşmesi durumunda yerine aynı usulle ve kalan süreyi tamamlaması adına ayrılan üyenin niteliklerini taşıyan yeni bir üye Rektör tarafından görevlendirilir. Bu Yönerge hükümlerine aykırı hareket ettiği tespit edilen kişiler UÜHADYЕК üyesi olarak görevlendirilemez.

(6) UÜHADYЕК sekreteryası Rektör tarafından atanır ve UÜHADYЕК'in düzenli çalışması, başvuruların alınması, değerlendirilmesi ve arşivlenmesi vb. görevlerle görevlendirilir.

(7) UÜHADYЕК başkanı ve veteriner hekimi Ufuk Üniversitesi'nin tam zamanlı çalışanıdır. Bunlar dışındaki üyeler arasına Ufuk Üniversitesi dışından da seçilebilir.

(8) UÜHADYЕК gerektiğinde başka alanların uzmanlarından görüş alabilir. Toplantılara davet edebilir.

### **UÜHADYЕК'in çalışma yöntemi**

**MADDE 7-** (1) UÜHADYЕК, başkanın belirleyeceği gündemle en az ayda bir defa, üyelerin en az üçte ikisinin katılımı ile toplanır. Kurul toplantıları, başkanın yokluğunda başkan vekili tarafından yürütülür. Gerektiğinde başkanın daveti üzerine ek toplantı yapılır.

a) UÜHADYЕК toplantısında kararlar oy çokluğu ile alınır. Oy eşitliği durumunda başkanın oyu yönünde karar alınır.

b) UÜHADYЕК'e yapılan başvurular ve alınan kararlar, tarih ve sayı verilerek kayıt altına alınır. Kayıtlar en az beş yıl süresince muhafaza edilir.

c) Kayıtlar HADMEK ve ilgili Bakanlığın denetimine açık tutulur. UÜHADYЕК gerektiğinde konusunda deneyimli uzmanlarının yazılı görüşlerini alabilir veya UÜHADYЕК toplantısına davet edilerek sözlü veya yazılı görüş isteyebilir.

ç) Tür tanımlama ile ilgili doğadan yaban hayvanı kullanılmasında Genel Müdürlükten alınan izin, UÜHADYЕК izni yerine geçer.

d) UÜHADYЕК'e yapılan başvurular proje yürütücüsü tarafından yapılır. Tez çalışmaları için yürütücü, danışman öğretim üyesidir.

e) UÜHADYЕК, başvuruların değerlendirilmesi için form hazırlar. Hazırlanan form başvuruyu yapacak proje yürütücüsü tarafından doldurulup ekte istenen belgelerle hazırlanarak UÜHADYЕК'e bildirilir. Hazırlanan formda aşağıdaki bilgiler bulunur:

1. Proje adı,

2. Proje yürütücüsü ve diğer araştırmacıların adı, adresleri, görev yerleri, imzası, projedeki görevleri,
3. Prosedürün yapılacağı yer ve süresi,
4. Canlı hayvanlar üzerinde prosedür uygulayacakların eğitim sertifikaları,
5. Başvuru tarihi,
6. Proje önerisi,
7. Günlük dille yazılmış teknik olmayan proje özeti,
8. Hayvanın temin edileceği yer, hayvan sayısı, türü ve yaşı,
9. Hayvanlar üzerinde gerçekleştirilecek prosedürler,
10. Prosedürlerin sebep olacağı, acı, eziyet, ızdırap ve kalıcı hasar düzeyi,
11. 3R ilkesinin prosedürlere uygulama şekli,
12. Kullanılması planlanan anestezi, analjezi ve diğer ağrı kesici yöntemler,
13. Hayvanların yaşamları boyunca acı ve ızdırap çekmemesi ya da çektikleri ızdırabın azaltılması için alınacak önlemler,
14. Hayvan sayısını ve prosedürlerin sebep olacağı eziyet, acı, ızdırap ya da olası çevresel etkileri asgariye indirmek için uygulanacak deneysel veya gözlemsel stratejiler ile veri analiz usulleri,
15. Prosedürlerin sonlandırılmasında insancıl öldürme metodunun belirlenmesi,
16. Hayvanların birden fazla projede kullanılıp kullanılmayacağını belirlenmesi,
17. Hayvanların barındırma, yetiştirme ve bakım şartları,
18. Projede yer alanların yetkinlikleri,
19. Taahhütname.

f) UÜHADYЕК tarafından projelere azami beş yıl süre ile izin verilebilir. Süre uzatımı talep edilmesi durumunda talebin gerekçelendirilmesi şartıyla süre uzatılır.

g) UÜHADYЕК üyelerine ait başvuruların değerlendirme toplantısında ilgili kurul üyesi toplantıda görüşmeye katılamaz ve oy hakkı kullanamaz.

ğ) UÜHADYЕК üyeleri, başvuru dosyalarını etik kurulu kararı olmadan toplantı dışına çıkaramaz.

h) Ufuk Üniversitesi bünyesinde deney hayvanları ile gerçekleştirilecek bilimsel çalışma ve diğer konular için UÜHADYЕК onayı alınması zorunludur. UÜHADYЕК onayı alınmayan çalışmalar Ufuk Üniversitesi bünyesinde yapılamaz.

ı) Onay verdiği çalışmalardan kaynaklanacak cezai müeyyide gerektiren durumlarda UÜHADYЕК' in sorumluluğu yoktur. Tüm sorumluluk araştırmacıya aittir.

i) UÜHADYЕК onayı alındıktan sonra projedeki veya prosedürdeki çalışmaya katılacak kişilerde yapılan değişiklikler proje yürütücüsü tarafından UÜHADYЕК'e yazılı olarak bildirisi yapıp onayı alınır. Onayı alınmamış değişiklikler uygulanamaz, eğer çalışmada onay alınmadan yapılan değişiklik tespit edilirse proje durdurulur.

j) UÜHADYЕК, başvuruyu yapan proje yürütücüsünü veya ilgili alanda deneyimli uzmanların bilgisini gerek görmesi halinde sözlü veya yazılı görüşünü bildirmesi için toplantıya katılması için davet edebilir.

k) Saha araştırmalarının birden fazla ilde yürütülmesi durumunda sadece bir yerin HADYЕК onayının alınması yeterlidir.

l) Aşağıda bildirilen müdahaleler UÜHADYЕК iznine tabi değildir.

1. Teşhis ve tedavi amaçlı klinik uygulamalar,
2. Ölü hayvan veya dokusu, mezbaha materyalleri, atık fetuslar ile yapılan prosedürler, 3. Süt sağma,
4. Dışkı veya altlık örneği toplama,
5. Sürüntü ile örnek alma

m) Bir başka çalışmada daha önce kullanılmış olan arşiv dokusu ile yapılması planlanan projelerin etik kurul başvurusu için "etik kurul kararına gerek yoktur" kararı verilir.

n) UÜHADYЕК yaptığı değerlendirme neticesinde "uygun", "düzeltilmesi gerekir", "şartlı olarak uygun" ya da "uygun değildir" şeklinde karar verir. Karar proje yürütücüsüne başvurunun yapıldığı tarihten itibaren 40 (kırk) iş günü içinde yazılı olarak bildirilir. Bu süre proje değerlendirilmesini de kapsar. Projenin karmaşık olması veya birden çok bilim dalını ilgilendirmesi halinde UÜHADYЕК sözü edilen süreyi bir defaya mahsus olmak üzere 15 (onbeş) iş gününü geçmeyecek şekilde uzatabilir. Uzatma sebebi ve süresi gerekçelendirilerek, süre sona ermeden proje yürütücüsü bilgilendirilir.

o) UÜHADYЕК bir projenin yapılabilirliğini belirlemek amacıyla az sayıda hayvan üzerinde ön deneylerin yapılmasını isteyebilir. Bu durumda kesin karar "şartlı olarak uygun" kararı verilen projelerdeki usullere göre verilir. Talep edilen durum ve şartlar karara yazılır. Yaban hayatını ilgilendiren ve nesli tükenmekte olan hayvanlara ait

alışmalar da değerlendirilebilir. Ancak verilen “uygun” kararına ilaveten “Genel M¼d¼rl¼k’ten izin alması gerekir” ibaresi eklenir.

ö) Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından verilen çalışma iznine sahip olmayan yerlerde, türlerde ve çiftlik şartlarında çiftlik hayvanlarında yapılacak çalışmalara ait başvurularda, UÜHADYЕК söz konusu başvurunun etik değerlendirilmesinin yapılmasından önce Tarım ve Orman Bakanlığı’ndan “proje bazlı izin” almasını talep edebilir. Ancak projenin muhteviyatı etik kurul izni gerektirmediği düşün¼lürse “etik kurul iznine gerek yoktur” kararı da verilebilir.

p) Hakkında “d¼zeltilmesi gereklidir” kararı verilen başvurular, d¼zeltildikten sonra UÜHADYЕК tarafından yeniden değerlendirilir.

r) “Şartlı olarak uygun” kararı verilen başvurular ise UÜHADYЕК tarafından belirlenecek bir süre boyunca, hayvan refahı birimi tarafından izlenip, istenen şartların yerine getirilip getirilmediği belirlendikten sonra “uygun” ya da “uygun değildir” şeklinde karara bağlanır ve UÜHADYЕК’e rapor verilir.

s) İzin verilen projelerde hayvan refahını etkileyecek herhangi bir değişiklik olup olmadığı UÜHADYЕК tarafından denetlenir. UÜHADYЕК, onaylanan projeye uyulmadığının tespit edilmesi halinde verilen izni iptal eder. İznin iptal edilmesi durumunda; hayvan refahı birimi tarafından, projede kullanılan veya kullanılması planlanan hayvanların refahının olumsuz yönde etkilenmemesi sağlanır.

ş) UÜHADYЕК kuruluş bünyesinde kullanılan tüm deney hayvanlarına ilişkin kayıtlar, hayvan refah biriminde görevli deney hayvanı yetiştirilmesi, üretimi ve bakımından sorumlu veteriner hekim tarafından tutulur veya tutturulur. Söz konusu kayıtlarda temin edilen hayvanların sayıları, türleri, temin edildikleri yerler, kullanıcı kuruluşa geldiği tarih ve yapılan tüm işlemler bulunur. Bu kayıtlar en az 5 (beş) yıl süreyle muhafaza edilir.

### **UÜHADYЕК’ in görevleri**

**MADDE 8-** (1) UÜHADYЕК’in görevleri şunlardır:

a) Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının alışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik hükümleri ve HADMEK’in belirlediği etik ilkeler ile iyi laboratuvar uygulamaları çerçevesinde kendi çalışma usul ve esasları hakkında yönerge hazırlamak ve HADMEK’in onayına sunmak.

b) Deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm bilimsel işlemlerin etik yönden kabul edilebilir sınırlarını belirleyerek yapılacak projeye ait protokolleri onaylamak veya gerekçeli olarak onaylamamak.

c) Kurum içinde deney hayvanı kullanılması sürecinde 3R ilkelerine ve etik kurallara uygun olarak sürdür¼lmesini denetlemek ve gerekli düzenlemeleri yapmak.

) Deney hayvanı kullanılarak elde edilen verilerle aynı veya daha yüksek düzeyde bilgi sağlayabilecek ancak hayvan kullanılmayan veya en az sayıda hayvan kullanılan ya da daha az acı verilen prosed¼rlere içeren alternatif yöntemlerin geliştirilmesine ve doğrulanmasına katkıda bulunacak ve bu alanda araştırmayı teşvik edecek uygulamalar yapmak.

d) Deney hayvanı üzerinde yapılacak işlemlerin onaylanmış protokole uygun olarak yapılmasını sağlamak, protokole uygun yapılmayan çalışmaların sonlandırılmasına karar vermek.

e) Deney hayvanları ile çalışacak personelin gerekli eğitimi almasını sağlamak, deney hayvanı kullanım sertifikası bulunması şartıyla hayvan deneyleri yapılmasına izin vermek ve bu amaçla gerektiğinde sertifika eğitim programları düzenlemek.

f) Kurum içerisinde UÜHADYЕК onayı olmaksızın ya da sertifikasız kişilerce yapılan prosed¼rlerin tespiti halinde sorumluları hakkında yasal işlem başlatılmak üzere Rektörl¼ęe bildirmek.

g) Deney hayvanlarının üretim, yetiştirme, barınma ve nakil şartları ile deneylerin yapıldığı laboratuvar şartlarının ve ekipmanının etik yönden uygun olup olmadığını denetlemek, uygun bulunmaması dahilinde d¼zeltmeler sağlanıncaya kadar deney hayvanı kullanılmasını durdurmak.

ğ) Deney hayvanı kullanımı ile ilgili olarak istatistiki veri tabloları ile yıllık faaliyet raporunu hazırlayarak HADMEK’e sunmak.

h) Deneysel alışmalar sonucunda ortaya çıkan atıklar ve tıbbi atıklar 09.08.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuat gereğince bertarafını sağlamak.

ı) 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu’nun ve ilgili mevzuatın gereği hükümler çerçevesince, deney hayvanlarının kayıt altına alınmalarını ve izlenebilmelerini sağlamak.

i) UÜHADYЕК düzenleyeceği eğitim sertifika programlarını 30 (otuz) gün önce HADMEK’e bildirmek, sertifika eğitim programı sonunda sertifika alan kursiyerler ile ilgili bilgileri HADMEK’e bildirmek.

j) Deneylerde kullanılan hayvanların, prosed¼r sonrası sahiplenilmesi veya çiftçilik sistemine iade edilmesinde sakınca görül¼p görülmediği hakkında karar vermek.

## **U HADY K'in çalışma ilkeleri**

**MADDE 9-** (1) U HADY K aşağıda belirtilen ilkeler doğrultusunda çalışır:

- a) Bilimsel araştırmalarda kullanılması zorunlu olan deney hayvanlarına kötü davranış ve uygulamaları engellemek.
- b) Deney hayvanlarının yönergenin 5'inci maddesinde belirtilen amaçlar kapsamında kullanılmasını sağlamak.
- c) Ağır acı, stres ya da buna denk eziyet veren deneylerde bir hayvanın bir defadan fazla kullanılmamasını, zorunlu olarak kullanılması gerekiyorsa bunun sağlam bilimsel gerekçelere dayandırılmasını sağlamak.
-  ) Eğitim amaçlı kongre, konferans ve seminerlerde ağrı ve acı veren deneylerin yapılmamasını sağlamak.
- d) Bilimsel açıdan güvenilir verinin, hayvanlara mümkün olduğu kadar az acı çektirerek ve onları en az strese sokarak elde edilmesini sağlamak.
- e) Araştırmalar süresince kullanılan deney hayvanlarının türüne uygun şartlar hazırlamak ve en iyi fizyolojik, davranışsal ve çevresel şartların teminini sağlamak.
- f) Uygun şekilde eğitilmiş personel tarafından uygun şartlarda deney hayvanı bakımını sağlamak.
- g) Bilimsel çalışmalarda canlı hayvanlar üzerinde yapılacak uygulamaların sorumlu veteriner hekim gözetiminde yapılmasını sağlamak.
- đ) Deney sırasında kullanılan hayvanların türüne uygun koşulların teminini sağlamak.
- h) Araştırıcılar tarafından, deneylerin hangi durumlar yerine getirildiğinde sonlandırılacağına dair hedef noktaların belirlenmesini sağlamak.
- i) Araştırılan bilginin elde edilmesinde geçerliliği ispatlanmış alternatif usuller varsa hayvan deneylerini etik olarak uygun görmemek ve daha önceden ayrıntılı olarak yapılmış deneylerin tekrar edilmesine engel olmak.
- j) Bilimsel çalışmalarda anlamlı sonuç elde edilebilmesi için en uygun hayvan türü ve yönetimin seçilmesi ve en az sayıda hayvan kullanılmasını sağlamak.
- k) Deney hayvanlarına gereksiz acı ve ağrı verecek deneylerde uygun bir anestezi usulünün uygulanmasını ve araştırmalarda uygun ağrı kesici ve anestezi kullanılmasını sağlamak.
- l) Uygulanan anestezinin hayvan için deneyin kendisinden daha fazla travmatik olması ve deneyin amacına uygun olmaması durumunda yapılmasını engellemek.
- m) Deneyin etik ilkeler çerçevesinde yapılması ve amacına uygun olması için veteriner hekim kararı ile;
  - 1) Anesteziden çıktığında önemli oranda acıya maruz kalacak olan hayvanın ağrı kesici ile tedavi edilmesini, tedavi edilmesinin mümkün olmadığı durumda insancıl bir metotla öldürülmesini,
  - 2) Deney hayvanının araştırma süresince ya da sonunda hayatına son verilmesi işlemlerinin uygun gerekçelerle yapılmasını,
  - 3) şiddetli ve sürekli ağrı çeken veya normal hayatını sürdüremeyecek duruma gelen deney hayvanları ile sağlığı ve çevresi için risk oluşturulabilecek deney hayvanlarının insancıl bir metotla yaşamlarına son verilmesini sağlamak.
- n) Araştırmalarda kullanılan ve yaşamlarını sürdüren deney hayvanlarına, deney sonunda sağlıklı yaşam şartlarının teminini sağlamak.
- o) Deney esnasında hayvanları ağır ve uzun süreli acıya maruz bırakacak deneylerin yapılmasına, etik ilkeler ile araştırmadan elde edilecek fayda ve hayvanların çekeceği acı dikkate alınarak karar vermek.
- p) Bilimsel hedeften uzaklaşılmadığı ve hayvanın refahının bozulmadığı sürece hayvanlar üzerinde birden fazla uygulama yaparak deneyde kullanılan hayvan sayısının azaltılmasını sağlamak.
-  ) Deneyde kullanılarak ölen hayvanların doku ve organlarının paylaşılması kapsamında diğer başvurularda değerlendirilmesini sağlamak.
- r) Uzun süreli olması muhtemel şiddetli acı, eziyet ve ızdırapla sonuçlanan ve düzeltilmesi mümkün olmayan uygulamalardan kaçınmak.
- s) Yalnızca kendi bünyesindeki hayvan refah biriminin denetiminde gerçekleştirilecek prosedürlere izin vermek.
- t) Onay verilen projelerde, içerikte ve çalışmaya katılacak kişilerde yapılacak değişiklikleri takip etmek ve gerekli izinlerin alınmasını sağlamak.

## **      B    **

### **Deney Hayvanı, Deney Araştırmalarına İlişkin Uygulamalar, Hayvan Refah Birimi**

## **Deney hayvanları**

**MADDE 10-** (1) Deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm prosedürlerin UÜHADYЕК tarafından onaylanmış olması zorunludur.

(2) Deneylerde kullanılacak hayvanlarla ilişkili hususlar :

a) UÜHADYЕК tarafından uygun bulunmuş deneylerde, genel veya özel istisna olmadıkça

kullanılacak hayvanlar;

1. Fare (*Mus musculus*)

2. Sıçan (*Rattus norvegicus*)

türlerinin ve deneyde kullanılacak tüm hayvanların yasal, çalışma izni olan deney hayvanı üreticisi ve tedarikçilerinden alınmış olması şartı aranır.

b) Kedi, köpek gibi evcil türlerin sokakta başıboş olanları, deneylerde kullanılamaz. Ancak, hayvanların sağlık ve refahı ile ilgili çalışmalara ihtiyaç duyulması, çevre, insan ve hayvan sağlığına karşı ciddi tehlike oluşturmaması ve çalışmanın amacının sadece başıboş hayvan kullanılarak gerçekleştirilebileceğine dair bilimsel gerekçeler sunulması hallerinde bu hayvanlar deneylerde kullanılabilir.

c) İnsan dışı primatların deneylerde kullanılmasına, istisnai durumlarda ve prosedürün amacının insan dışı primatlar dışında bir tür kullanılarak gerçekleştirilemeyeceğine bilimsel bir gerekçe mevcutsa izin verilir.

ç) Büyük kuyruksuz maymunlar deneylerde kullanılamaz.

d) Ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmeler çerçevesinde nesli tehlike altında olan ve korunan türler ile CITES sözleşmesinin Ek-1 Listesindeki türlerin kullanılmasına aşağıda belirtilen durumlarda izin verilir.

1. Prosedür, 5 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (i) numaralı alt bendi ile (c) ve (d) bentlerinde belirtilen amaçlardan birine sahipse.

2. Prosedürün söz konusu türlerin dışındaki türler ile gerçekleştirilemeyeceğine dair bilimsel bir gerekçe mevcutsa.

e) Deney Hayvanı Ünitesinde, deney hayvanı üzerine uygulanacak prosedür ve diğer işlemler veteriner hekimin gözetim ve kontrolü altında yapılmalıdır.

f) Doğadan alınmış yaban hayvanı üzerinde yapılacak deney bir bilimsel gerekçeyle; ancak diğer hayvanların deneyin amacı bakımından yeterli olmaması halinde onaylanır. Bu konuda yapılan çalışmalarda UÜHADYЕК onayından sonra Genel Müdürlük'ten izin alınır.

## **Anestezi, anestezi uygulanması, öldürme ve deneylerde şiddet sınıflandırması ile ilgili işlemler**

**MADDE 11-** (1) Deneylerde yapılan anestezi, öldürme ve deneylerde şiddet sınıflandırılması ile ilgili işlemler Tarım ve Orman Bakanlığınca 13/12/2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan DeneySEL ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 21 ve 22'nci maddeleri ile Ek-8 ve Ek-9'a göre yapılır.

## **Hayvanların deneylerde tekrar kullanılması**

**MADDE 12-** (1) Daha önce bir ya da birkaç deneyde kullanılan bir hayvanın tekrar kullanılmasına aşağıdaki durumlarda izin verilir.

a) Daha önceki deneylerin gerçek şiddeti "hafif" veya "orta" ise.

b) Hayvanların genel sağlık durumu tamamen eski haline dönmüşse.

c) Yeni deney "hafif", "orta", veya "düzelmaz" olarak sınıflandırılmışsa.

ç) Hayvan üzerinde daha önce gerçekleştirilen prosedürleri değerlendirilebilecek bir veteriner hekim tarafından uygun bulunmuşsa.

(2) İstisnai durumlarda, (a) bendini uygulama dışı bırakacak şekilde ve hayvanın veteriner hekim tarafından muayene edilmesinden sonra, hayvanın şiddetli acı, ızdırıp veya eşdeğerini içeren bir deneyde birden fazla kullanılmaması şartıyla bir hayvanın tekrar kullanılmasına izin verilir.

## **Deneyin sonlandırılması**

**MADDE 13-** (1) Deneyle ilgili olarak daha fazla gözlemin yapılamayacağı hallerde ya da genetiği değiştirilmiş hayvan soyları ve nesilleri artık takip edilmiyorsa veya sürekli devam eden bir şekilde iğne batırılmasına eşdeğer ya da daha fazla acı, eziyet, ızdırıp ve kalıcı hasar yaşaması bekleniyorsa deney sonlandırılır.

(2) Deneyin sonunda, bir hayvanın yaşamaya devam etmesine dair karar bir veteriner hekim tarafından alınır. Bir hayvanın yaşatılmaya devam etmesi durumunda, sağlık durumuna uygun bakım ve barınma hizmeti sağlanır. Hayvan orta veya şiddetli acı, eziyet, ızdırıp ve kalıcı hasar yaşamaya devam ediyorsa hayatı sonlandırılır.

### **Hayvan Refah Birimi**

**MADDE 14-** (1) Hayvan refah birimi kurum içerisinde tam zamanlı çalışan ve deney hayvanı bakım, besleme, üretim ve refahı konusunda deneyimli bir veteriner hekim ile Ufuk Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunda görevli ve deneysel hayvan araştırmaları konusunda deneyimli, deney hayvanı kullanım sertifikasına sahip bir öğretim üyesinden oluşmaktadır.

(2) Hayvan Refah Birimi Üyeleri Rektör tarafından görevlendirilirler. Görev süreleri 4 yıldır. Görev süresi biten üye yeniden görevlendirilebilir.

(3) Üyeliğin istifa, ölüm, emeklilik gibi nedenlerle sona ermesi durumunda aynı usülle süreyi tamamlamak için ayrılan üyenin niteliklerini taşıyan yeni bir üye görevlendirilir.

### **Hayvan Refah Biriminin görevleri**

**MADDE 15-** (1) Hayvan refah birimi aşağıda belirtilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdür;

a) Deney hayvanı kullanılan birimlerinde, prosedürler esnasında ve sonrasında, hayvan refahını olumsuz etkileyecek durumları belirlemek ve gerekli olması halinde proje yürütücüsüne ve birim yöneticisine hayvanların refahının olumlu yönde düzeltilmesi amacıyla öneride bulunmak.

b) Deney hayvanları kullanılmasına ve barındırılmasına uygun olmayan birimleri ve durumları Rektörlüğe raporla bildirmek.

c) Deney hayvanı kullanılan birimlerde görevli personel(ler) ve projede çalışacak yardımcı araştırmacılara hayvan refahını arttırmaya yönelik eğitim ve kayıtların tutulmasına yönelik eğitimler vermek.

ç) UÜHADYЕК’in “şartlı olarak uygun” karar verdiği projelerde, UÜHADYЕК’in verdiği süre boyunca hayvan deneylerini izlemek ve süre sonunda hayvan refahına yönelik belirlenen şartların yerine getirilip getirilmediği hakkındaki raporunu UÜHADYЕК’e bildirmek.

d) UÜHADYЕК tarafından izinleri iptal edilen projelerde kullanılmış veya kullanılmak üzere bekleyen hayvanların akıbetine karar vermek.

e) UÜHADYЕК tarafından denetlenmesi istenilen projeleri yerinde denetleyerek projedeki hayvan refahı ile ilgili görüş raporunu UÜHADYЕК’e teslim etmek.

f) Üniversite içerisindeki deney hayvanı kullanım ve/veya üretim birimlerindeki tüm deney hayvanlarına ilişkin temin edilen hayvanların sayıları, türleri, temin edildikleri yer/kuruluş, birime geldiği tarih ve yapılan tüm işlemleri belirten şekilde kayıt altına alınmasını sağlamak.

g) Deneylerde kullanılmış ve ötenazi edilmeyip sahiplendirilmek istenen hayvanların sahiplendirilip sahiplendirilmeyeceğine yönelik veya sahiplendirilecekse hangi şartların yerine getirileceği konusunda yazılı görüş hazırlamak.

ğ) Deney hayvanı kullanım ve/veya üretim birimlerinde tutulan hayvan kayıtlarını yıl sonunda ilgili birimlerden alarak yıllık “Ufuk Üniversitesi Deney Hayvanı Kullanım Raporu” hazırlamak.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **UÜHADYЕК Başvurusu, Proje Özeti ve Değerlendirilmeye İlişkin İşlemler, Başvuru Sahibinin Sorumlulukları,**

#### **UÜHADYЕК başvurusu**

**MADDE 16-** (1) Proje yürütücüsü, UÜHADYЕК tarafından hazırlanan başvuru dilekçesi, başvuru formu ve taahhünameyi eksiksiz ve uygun doldurarak başvurur. Ayrıca başvuru dosyasına projede hayvanlara prosedür uygulayacak çalışma personel(ler)ine ait “Deney Hayvanı Kullanım Sertifikası(ları)’nın” kopyası da eklenir.

### **Proje özeti**

**MADDE 17-** (1) Fikri mülkiyet hakkı ve gizli bilgilerin korunmasına tabi olarak, teknik olmayan proje özeti aşağıdaki hususları kapsar:

a) Tahmin edilen hasar ve faydalar ile kullanılan hayvan kimliği de dahil, projenin hedefleri hakkında bilgiyi.

b) 3R ilkesine uyulduğunu.

(2) Teknik olmayan proje özeti anonim olacak şekilde ve kullanıcı ile personelin ad ve adreslerini içermeyecek şekilde hazırlanır.

(3) UÜHADYЕК, teknik olmayan proje özetinde projenin geriye dönük değerlendirme sürecine tabi tutulup tutulmayacağı ve bu sürenin sınırının belirtilmesini talep edebilir. Bu durumda, teknik olmayan proje özetinin geriye dönük değerlendirmenin sonuçlarıyla güncelleştirilmesini sağlar.

(4) Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından veri tabanı oluşturulması durumunda; yetki verilen projelerin teknik olmayan proje özetleri ve bunlarda yapılan güncellemeler bu veri tabanında yayınlanır.

### **Projelerin değerlendirilmesi**

**MADDE 18-** (1) Projeler; UÜHADYЕК tarafından aşağıdaki kriterlere göre değerlendirilir.

a) Hayvan kullanımı gerekçeleri,

b) Bilimsel, eğitsel veya yasal gerekçeleri,

c) Prosedürlerin mümkün olan en insani ve çevreye duyarlı şekilde gerçekleştirilmesinin tasarlanması,

ç) Tahmin edilen bilimsel faydaları ve eğitim yönünden değeri,

d) 3R ilkesine uyumu,

e) Prosedür şiddetinin sınıflandırılması ve elde edilecek fayda ve hayvanların çekeceği acı,

f) Öldürme metotları, prosedürler, anestezi, tekrar kullanım, bakım ve barınma şartlarının güncel mevzuata uygunluğu,

g) Geriye dönük değerlendirmenin yapılıp yapılmayacağı ve ne zaman yapılacağına karar verilmesi,

(2) Proje değerlendirmesi şeffaf olarak yapılır. Fikri mülkiyet haklarının ve gizli bilgilerin korunması için proje değerlendirilmesi tarafsız bir şekilde gerçekleştirilir ve bağımsız tarafların görüşlerini de kapsayabilir.

(3) UÜHADYЕК gerektiğinde haricen bir uzmanın yazılı ve sözlü görüşüne başvurabilir. Ayrıca gerek görülürse proje yürütücüsü toplantıya davet edilebilir.

(4) UÜHADYЕК tarafından proje değerlendirmesini yapacak uzmanların, 3R ilkesi, deney tasarımı, hayvan deneyleri pratik uygulamaları, yaban hayvanları deneyleri pratik uygulamaları veya hayvan bakım ve beslenmesi konusunda yetkin olmasına göre seçilmesine dikkat edilir.

### **Geriye dönük değerlendirme**

**MADDE 19-** (1) İnsan dışı primatların kullanıldığı tüm projeler ve uzun süreli iyileştirilemeyen şiddetli ağrı, eziyet ve ızdırap içeren prosedürler de dahil “şiddetli” olarak sınıflandırılan prosedürleri içeren projeler geriye dönük değerlendirmeye tabi tutulur.

(2) Birinci fıkra hükümleri dışındaki projeler geriye dönük değerlendirmeden muaf tutulabilirler.

(3) UÜHADYЕК izni alınarak sonuçlandırılan projeler ile ilgili geriye dönük değerlendirme yapılması kararı alınması halinde UÜHADYЕК’e ibraz edilen dokümanlara göre aşağıdaki hususlar değerlendirilir;

a) Projenin amaçlarına ulaşp ulaşmadığı,

b) Kullanılan hayvan türlerinin sayısı, hayvanlara verilen zarar ve prosedürlerin şiddeti,

c) 3R prensibinin uygulanmasına katkıda bulunabilecek unsurlar.

### **Başvuru sahibinin sorumlulukları**

**MADDE 20-** (1) UÜHADYЕК’e başvuru yapan proje yürütücülerinin aşağıda belirtilen hususları taahhüt ettiği kabul edilir:

a) Başvuru formunda verilmiş olan bilgilerin doğruluğunu,

b) Hayvan deneyini yürütecek kişilerin gerekli eğitimi almış olduğuna ve Deney Hayvanı Kullanım Sertifikası olmayan kişilere deney hayvanları üzerinde herhangi bir işlem yaptırmayacağını,

c) UÜHADYЕК onayı olmadan ilgili hayvan deneyine başlanmayacağını,

ç) Deneylerin onaylanan protokole ve etik ilkelere uygun olarak yürütüleceğini,

d) Deneylerin UÜHADYЕК denetimine açık olduğunu ve talep edildiğinde gerekli bilgilerin ivedilikle ulaştırılacağını,

e) Yapılan her türlü protokol değişikliğinde UÜHADYЕК'i derhal bilgilendireceğini.

**MADDE 21-** (1) Hayvan deneylerinin bir kısmının veya tamamının Ufuk Üniversitesi alanı dışındaki başka bir kurumda veya yerleşim biriminde yürütüleceği belirtilerek yapılan başvurular, ancak başvuru sahibinin hayvan deneyleri yapılacak yerin UÜHADYЕК'in denetimine açık tutulacağını ve bunun için gerekli her türlü koşulu (denetim yapacak üyeler için gerekli izin, ulaşım, yolluk yevmiye vb.) sağlayacağını kabul ve taahhüt etmesine müteakip dikkate alınır. UÜHADYЕК gerek görürse başvuru sahibi aracılığı ile hayvan deneylerinin yapılacağı kurumun amirinden de bu taahhüdün onayını isteyebilir.

(2) Daha önce başka bir yerel etik kurul tarafından uygun bulunmayan bir hayvan deneyi protokolünün tamamen aynıysa ile UÜHADYЕК'e başvuru yapılamaz.

## BEŞİNCİ BÖLÜM

### Eğitim

#### Deney hayvanı ile uğraşacak personelin eğitimi

**MADDE 22-** (1) UÜHADMEK; Bakanlık tarafından yayımlanan "Deney Hayvanları Kullanım Sertifika Eğitim Programına Dair Genelge" ile belirlenmiş ders programına ve diğer hükümlere uygun olarak sertifika programı düzenleyip, başarılı olan kursiyerlere "Deney Hayvanı Kullanım Sertifikası" verebilir.

(2) Deney hayvanı kullanım sertifika programı içeriği HADMEK tarafından güncellenen programlara göre düzenlenir.

(3) Kurum içi veya kurum dışı sertifika amaçlı düzenlenmesi planlan kurslar için kurs koordinatörü tarafından kurs başlangıcından en az 60 gün öncesinden dersin içeriği, konu başlıkları ve toplam ders saati bilgilerini içeren bir başvurunun UÜHADYЕК'e yapılması gerekir. UÜHADYЕК sertifika amaçlı onayladığı kurs/kursları 30 (otuz) gün önce HADMEK'e bildirir. Bu kursları başarıyla tamamlayanlara UÜHADYЕК tarafından sertifikaları verilir. Onaylanmış kurs/kursların içerik, konu başlığı veya ders saatinde değişiklik olması halinde kurs koordinatörü değişikliği UÜHADYЕК'e bildirerek yeniden başvuru yapması gereklidir. UÜHADYЕК tarafından onaylanan kurs kurum web sitesinden yayımlanarak ilan edilir.

(4) Kursiyerlerin deney hayvanı kullanım sertifika programı derslerinin %80'ine devam etmeleri zorunlu olup, sertifika programı sonunda yapılan teorik ve uygulama sınavlarının her birinden 100 üzerinden en az 70 puan almaları gerekir.

(5) UÜHADYЕК düzenleyecek olduğu deney hayvanı kullanım sertifikası eğitim programını en az 30 gün önce HADMEK'e bildirir.

(6) UÜHADYЕК düzenlemiş olduğu eğitim programından başarılı olan kursiyerleri HADMEK'e bildirir. Deney hayvanı kullanarak; eğitim, araştırma, uygulama ve test yapmak isteyen ya da bu programların yapılmasında deney hayvanlarına dokunarak katkıda bulunan öğrenciler, araştırmacılar, akademik, sağlık, teknik ve idari personel deney hayvanı kullanıcısı olarak kabul edilirler.

(7) Deney hayvanı kullanıcıları, sertifika almadan bu hayvanlar üzerinde deney, eğitim, test amacıyla işlem yapamaz ve çalışma mekanlarında bu hayvanları barındıramazlar.

(8) Çiftlik hayvanlarıyla yapılacak araştırmalarda araştırma ekibinin içinde bir veteriner hekim bulunması zorunludur. Bu durumda veteriner hekimin deney hayvanları kullanım sertifikası bulunması gerekir.

(9) Bir araştırmacı, kendi sertifikası olmaması halinde araştırma yürütücüsü olarak başka kişilerle ortak çalışma yapmak amacıyla UÜHADYЕК'e başvurabilir. Kendisinin katıldığı, ancak deney hayvanları üzerinde prosedür uygulamayan araştırmacılar, araştırma ekibindeki sertifikalı deney hayvanı kullanıcılarının yardımıyla deneylerini sürdürebilirler.

(10) UÜHADYЕК onayına sunulan çalışmada, deney hayvanı üzerindeki prosedürleri yapacak kişi ya da kişilerin kullanım sertifikası olmaması halinde bu çalışmaya onay verilmez.

(11) Başka kurumlardan alınmış olan deney hayvanı kullanım sertifikaları ya da benzerlerinin eşdeğer olup olmadığına HADMEK tarafından karar verilir.

(12) UÜHADYЕК deney hayvanı üretilmesi ve yetiştirilmesi ile sorumlu personelin asgari olarak bilgilendirilmesi ve uyulması gereken usul ve esasları içeren bir meslek içi eğitim programı hazırlar ve periyodik olarak uygulanmasını denetler.

(13) Sertifika programlarının nasıl yürütüleceği UÜHADYЕК tarafından belirlenir.

(14) Lisans/yüksek lisans düzeyinde deney hayvanı kullanımı ile ilgili alınmış olan eğitimlerin sertifika programına eşdeğer olup olmadığına UÜHADYЕК karar verir.

## **ALTINCI BÖLÜM**

### **Çeşitli ve Son Hükümler**

#### **Kayıt ve deney hayvanlarının kimliklendirilmesi**

**MADDE 23-** (1) Deney hayvanlarının kayıt altına alınması ve kimliklendirilmesi, 13/12/2011 tarih ve 28141 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 34, 35 ve 36’ncı maddelerine göre yapılır. Kayıtlar HADMEK kararı doğrultusunda Bakanlıkça istenilen istatistik formlarında belirlenen bilgileri kapsar.

#### **Denetim ve denetleme**

**MADDE 24-** (1) UÜHADYЕК tarafından verilen kararlar, HADMEK ve Tarım ve Orman Bakanlığı denetimindedir.

**MADDE 25-** (1) UÜHADYЕК, izin verdiği her türlü eğitim, araştırma, uygulama ve testler ile deney hayvanlarının üretimini, bakımını, beslemesini ve nakil yapıldığı laboratuvarların etik yönden uygun olup olmadığını denetler.

#### **Gizlilik**

**MADDE 26-** (1) UÜHADYЕК yazışmaları gizli olup, ilgili yönetmelikte belirtilen yetkili kurumlar dışında üçüncü şahıslara bilgi verilmez.

#### **Yürürlük**

**MADDE 27-** (1) Bu yönerge Ufuk Üniversitesi Senatosunca kabul edildikten sonra HADMEK’in onayı ile yürürlüğe girer.

#### **Yürütme**

**MADDE 28-** (1) Bu yönerge hükümleri Ufuk Üniversitesi Rektörü tarafından yürütülür.